

ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ

E-mail: kmpzt@ukr.net

Число 9 (29)
травень
2018 р.

За вас правда, за вас слава і воля святая!

Газета ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»

Ми тут: <http://www.kmpzt.org.ua> На фейсбуці — у групі "ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ"

КРИЗЬ ЧАСУ ГЛИБОЧІНЬ (1200 років тому найрозвинутіші люди свого часу створили чіткий порядок літер, спеціально призначених для передачі звуків слов'янських мов)



Набув чинності закон про реабілітацію жертв комуністичного режиму

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури реабілітації жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» набув чинності у суботу, 5 травня.

Цей документ значною мірою заповнює правові прогалини у законодавстві та має поліпшити ситуацію із реалізацією колишніми політв'язнями і репресованими їхніх законних прав. Зокрема, оновлено термінологію закону «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні», вводиться категорія потерпілих від репресій - родичів людини, яка була репресована комуністичним режимом.

Крім того, унормована оновлена процедура реабілітації, що максимально враховуватиме всі обставини здійснення репресії проти конкретної особи. При цьому розгляд документів передбачає не тільки участь представників органів влади, а й об'єднань громадян, що опікуються відповідною тематикою.

Як повідомляв «Укрінформ», Верховна Рада України 13 березня ухвалила закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури реабілітації жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років».

2 травня його підписав Президент України Петро Порошенко.

«УКРІНФОРМ», 5 травня 2018 року

ОСОБИСТОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Відкриваючи нашу нову рубрику, ми інформуємо наших читачів про те, що будемо розмішувати під нею матеріали про особистостей Української революції, яка розпочалася уже більше ста років тому. До речі, перше число нашої газети в березні 2017-го ми якраз і відкрили матеріалом про це сторіччя. А тепер продовжимо розповідями про особистості Української революції, подаючи розповіді про них як з архівів, так і з авторитетних всеукраїнських періодичних видань. Газета «День» на своїй сторінці у Фейсбуці 15 травня цього року поінформувала: «У цей день у 1873 році народився Павло Скоропадський, гетьман Української Держави у 1918 р. Павло Петрович Скоропадський - останній гетьман України, талановитий воєначальник і палкий патріот України, якому вдалося в надзвичайно важких умовах революції та громадянської війни провести фундаментальні державні реформи в Україні, змінивши на чолі країни «романтиків» Центральної Ради на чолі з Михайлом Грушевським, зайнявшись державним будівництвом молодій Українській державі. Тож подаємо наш перший матеріал про нього, опублікований в газеті «День» в січні 2017 року, а другий (який був опублікований в тому ж числі «Дня») - як коментар до нього.

СКОРОПАДСЬКИЙ І АНТИСКОРОПАДСЬКИЙ (Чого повинні навчати події 100-річної давності)

На початку минулого року Президент України своїм указом проголосив 2017-й Рок Української революції 1917—1921 років. Каталізатором початку українських національно-визвольних змагань стала Лютнева революція в Російській імперії. Протягом п'яти років Україна пережила різні форми національної державності (УНР, Українська Держава, ЗУНР, Директорія), але втримати незалежність не змогла. Українські землі були розділені між СРСР, Польщею, Румунією та Чехословацькою Республікою. Нині, коли ми підходимо до столітнього ювілею Перших Визвольних змагань, актуальними видаються не лише наукові дослідження, але і вивчення уроків історії, аналіз помилок, повторювати які ми більше не маємо права. Цією публікацією «День» представляє два погляди на події тих часів із сьогодишньої перспективи, а також запрошує наших читачів до подальшої дискусії.

У лютому 2017 року починається чотирирічний період, під час якого практично щодня відзначатимуться вікові ювілеї тих чи інших подій у контексті революційних потрясінь, які охопили Російську імперію. І безпосередньо торкнулися України.

Проведення аналогій між сучасною епохою й Українською революцією 1917—1921 рр. уже стало загальним місцем публічних дискусій. У зв'язку з цим особисто я відчув необхідність освіжити знання, щоб не потонути в морі вселяючих спекуляцій, «сенсацій» і «переосмислень», обсяг яких лише наростатиме. Почав зі свіжого перевидання мемуарів гетьмана Павла Скоропадського (опубліковані 2016 р. видавництвом «Наш формат»), доповнив ще кількома книгами спогадів, біографіями ключових дійових осіб і низкою наукових монографій. Хочу поділитися спостереженнями, які виникли за підсумками.



По-перше, якщо зберетеся читати мемуари Скоропадського, обов'язково прочитайте також «Відродження нації» Володимира Винниченка, «Мої спомини про недавнє минуле. 1914—1920» Дмитра Дорошенка і менш відомі, але важливі книжки — «Україна в боротьбі за державність у 1917—1921 рр.» Михайла Шкільняка (опубліковано 2016 р. видавництвом «Кліо»). Текст Скоропадського виглядає переконливіше, ніж його досягнення у владі. Як літератор і свідок епохи він зумів знайти правильні слова і створити яскраві образи.

Нині модно висмикувати цитати зі спогадів гетьмана для оцінки подій в Україні після Майдану. Тому що його репліки напрочуд точно підходять для опису короткочорості сьогодишніх політиків, недоумкуватості «професійних патріотів» і пожадливісті тих, хто на хвилі Революції Гідності опинився біля керма. Велика спокуса постійно вигукувати «історія повторюється!» Адже згадані діячі нерідко навіть у дрібницях відтворюють ті помилки, які 100 років тому призвели до загибелі української держави.

Читаючи Скоропадського, мимоволі починаєш співчувати його інтерпретації, переносючи оцінку літературних достоїнств на всю діяльність гетьмана. Щоб уникнути цієї пастки, слід прочитати Винниченка і Шкільняка.

Соціаліст Винниченко — не

(Закінчення на 4 стор.)

Авторитетна думка

Френсіс ФУКУЯМА: «Ім потрібна влада, їм не потрібна критика»

Війна розрахована на те, щоб українці відчували від неї втому — говорить доктор Френсіс Фукуяма. Професор Стенфордського університету виступив у Києві в рамках програми Академії лідерства для розвитку «Роль державної політики в розвитку приватного сектора». На початку нашої розмови ми говорили про реформи — зокрема про реформу Суспільного мовлення як історію успіху. Чи доктор Фукуяма вважає ці зміни успішними? Розпитала Ірина Славінська.



С: Почнемо з теми реформи суспільного мовлення. Чи вважаєте Ви цю реформу історією успіху?

ФФ: - Успіх частковий: суспільний мовник створений, але, як я розумію, існує реальна проблема, оскільки ваш парламент скоротив фінансування, і за даних умов неможливо вести мовлення на такому рівні, щоб задовольнити потреби слухачів. Вважаю, що тут попереду ще довга дорога, перш ніж суспільне мовлення стане справжнім органом народної влади.

С: Чи саме по собі Суспільне мовлення є важливою інституцією для розвитку демократії в Україні?

ФФ: - Ідея дуже хороша. Серед усього розмаїття засобів масової інформації вам треба мати справді незалежного мовника. Зробити це дуже не просто, тому що це залежить від суспільного консенсусу. У нас у Сполучених Штатах є щось на кшталт суспільного мовлення. Воно так називається, але насправді таким не є. Його аудиторія — це здебільшого люди з лівими поглядами. Ті, в кого консервативні погляди, взагалі його не слухають, тому що воно не є виразником їхніх інтересів. З іншого боку, у Великій Британії є Бі-Бі-Сі, в Німеччині — ЦДФ. Там у суспільстві більше довіри і поваги до ЗМІ і воно менш поляризоване.

С: Як уникнути ризику

бути контрольованими з боку держави?

ФФ: - Не думаю, що йому можна запобігти. Можна, звичайно, створити різні механізми — наприклад, незалежну наглядову раду, щоб не дати політикам можливості контролю, але якщо політики хочуть отримати контроль, вони цього добиваються. Тому я вважаю, що політична складова є дуже важливою, так само, як і законодавчі механізми і воля самого суспільства: воно має заявити про те, що хоче мати незалежного, незаангажованого мовника.

С: Існує ідея про протиставлення, опозицію народу — як добра — та державних інституцій, які можуть виглядати як образ зла, корупції. Коли Ви говорите про консенсус — то маєте на увазі народ, тобто громадян, чи інституції?

ФФ: - Основа суспільства — це не владні інституції, а люди. В Німеччині зараз поляризація невелика. У них уже 10 років широка коаліція Християнських демократів і Соціал-демократів. Діє уряд, сформований двома найбільшими політичними силами, і тут можлива така соціальна угода. В США таке неможливе. Республіканці і Демократи ненавидять одне одного, і вони, звичайно, не домовляться. Після президентських виборів 2016-го року ми маємо проблему «фейкових новин», тобто Дональд Трамп називає «фейком» усе, що йому не подобається. Будь-яку новину, навіть якщо інформація правдива і точна, але не співпадає з його інтересами, він називає «фейковою новиною».

Цей президент не потерпить суспільного мовника, який подаватиме правдиві новини. І це є проблемою.

С: Чи український кейс суспільного мовлення може бути добрим, а чи поганим прикладом в американському контексті?

ФФ: - Будь-які зарубіжні моделі суспільного мовлення не так просто експортувати. Є українська модель суспільного мовлення, є ЦДФ у Німеччині, є чимало європейських суспільних мовників, моделі яких неможливо запровадити в США, тому що немає такого політичного договору. Інша небезпека — це ті процеси, що відбуваються в Польщі, Словаччині та інших східноєвропейських країнах, де є незалежний суспільний мовник і політико-популісти, які намагаються використовувати суспільне мовлення, яке в цьому випадку стає «рупором влади».

С: Чи політики бояться вільного суспільного мовлення?

ФФ: - Я не впевнений, що «боятися» це правильне слово.

С: Яке слово було би правильним?

ФФ: - Ім потрібна влада, їм не потрібна критика. Вони хочуть бути впевненими, що ніхто не критикує їх. А Суспільне мовлення повинно бути чесним у висвітленні подій, а це не зовсім те, що потрібно політикам.

Матеріал із Фейсбуку «Українське радіо UA», 28 квітня 2018 року

Повністю читайте за посиланням:

<https://www.facebook.com/Ukrainianradioua/posts/523455941382978>

Попри масове відновлення лісів по Україні, на Дніпропетровщині держава про них забула

За даними Держагенства лісових ресурсів України, навесні 2018 року в Україні відтворено майже 25 тисяч гектарів лісу, але на території Дніпропетровської області для відновлення лісових насаджень держава майже не виділяє коштів.

Про це кореспонденту «Дніпроград» повідомили у прес-службі Державного агентства лісових ресурсів України.

«Дніпропетровська область відноситься до малолісних областей України. На жаль, останні три роки не відбувається державного фінансування на лісгосподарські заходи для південних та східних областей України, які завжди підтримувалися з держбюджету як малоресурсні області», - зазначила прес-служба у коментарі.

Проте, навіть за відсутності грошей з бюджету, відтворення лісів у регіоні відбувається за власний кошт підприємств. Також для південних та східних областей частково надають різну допомогу лісгоспи західних областей України.

Зокрема, у Дніпропетровській області під



час весняної ліскокультурної кампанії було відтворено 66 га, у тому числі створено 13 га нових лісів.

Нагадаємо, що нещодавно жінка, яка випадково спалила 200 гектарів лісу на Дніпропетровщині, отримала вирок суду.

Антон МОРОЗ, сайт «Дніпроград», 15 травня 2018 року

У Кривому Розі відбулась акція «Я хочу доїхати живим»



У Кривому Розі 5 травня цього року навпроти приміщення Криворізької міської ради та її виконкому відбулась акція «Я хочу доїхати живим». Більше двохсот криворізьців стали її учасниками, до того ж проходила вона під прапорами партій «Сила людей» і «Свобода», що виступили організаторами.

Важливо зазначити, що після урочистого вшанування пам'яті всіх загиблих у аваріях на автотранспорті, її учасники, виходячи до мікрофону, розповідали про загиблих, про дуже погане забезпечення транспортом у місті й наголошували на тому, що саме обслуговування відбувається неякісно, із численними порушеннями. На час проходження тієї акції було вже зафіксовано з початку 2018-го року більше двох десятків аварій за участю «маршруток», в яких постраждали близько півсотні чоловік.

Люди також розповідали про вкрай погане забезпечення транспортом і про неякісне обслуговування на маршрутах трамваїв і тролейбусів. Учасники акції вимагали провести зміни в керівництві управління транспорту виконкому міськради, а також висловилися за поступове скорочення маршруток і перехід до обслуговування автобусами, а також підписувалися під іншими вимогами.

Іван БІЛОХРЕСТ

На світлині: під час протестної акції

Фото автора.

За час незалежності через суд розпустили 28 партій

Із 1991 року Міністерство юстиції на підставі рішень суду припинило діяльність для 28 політичних партій. Про це в коментарі Укрінформу повідомила заступник міністра юстиції з питань державної реєстрації Олена Сукманова.

«Згідно із законодавством Міністерство здійснює контроль за додержанням політичною партією вимог Конституції та законів України, а також статуту політичної партії, а у разі порушень ми звертаємося до суду з поданням про анулювання реєстраційного свідоцтва або про заборону політичної партії. За період незалежності міністерство юстиції на підставі рішень суду анулювало реєстраційні свідоцтва для 28 політичних партій», - сказала Сукманова. За її словами, в Україні політичні партії припиняють свою діяльність шляхом реорганізації чи ліквідації (саморозпуску) або в разі заборони їх діяльності чи анулювання реєстрації.

«Якщо з реорганізацією і саморозпуском все зрозуміло, то для заборони чи анулювання реєстрації закон передбачає конкретні передумови», - зазначила заступник міністра юстиції. Серед таких передумов, зауважила Сукманова, виявлення протягом трьох років з дня реєстрації політичної партії недостовірних відомостей у поданих на реєстрацію документах, невисування політичною партією своїх кандидатів на президентських та парламентських виборах протягом десяти років, неутворення протягом 6 місяців з дня реєстрації обласних організацій партії відповідно до вимог законодавства, а також пропаганда, зокрема, комуністичного режиму та його символики.

Заступник міністра повідомила, що з 2014 року на підставі рішень суду припинено діяльність низки політичних партій. Ідеться, зокрема, про заборону діяльності партій «Руська єдність», «Руський блок», припинення діяльності Комуністичної партії України (оновленої), Комуністичної партії робітників і селян.

Сукманова наголосила, що внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань щодо припинення діяльності партії проводиться після надходження судового рішення, яке набрало законної сили.

«Укрінформ», 14 травня 2018 року

КРІЗЬ ЧАСУ ГЛИБОЧІНЬ (1200 років тому найрозвинутіші люди свого часу створили чіткий порядок літер, спеціально призначених для передачі звуків слов'янських мов)

В часи візантійського імператора Михайла III, болгарського царя Бориса, моравських князів Святополка та Ростислава, блатенського князя Коцела, німецького короля Арнаульфа, римських пап Адріана та Стефана V, десь між 6323 та 6383 роками від Створення світу жили собі двоє братів. Із заможної шляхетної сім'ї, вони здобули найкращу на ті часи освіту і швидко зробили кар'єру, від якої так само швидко і відреклись. Вони не воювали за престолі, гроші та посади, як ті, котрих я перелічив. У суворому світі доби дев'ятого століття від Різдва Христового вони вже знали те, чого не знає більшість наших сучасників: людина створена не для того, аби більше з'їсти, а для того, аби щось корисне після себе залишити. Історія не зберегла імен тих, хто винайшов різьбу, склав латинську, грецьку, давньоєврейську абетки, хто створив арабську в'язь чи китайські ієрогліфи. А три імені великих просвітителів все ж прорвалися крізь темряву часів: це Ашот Місроп, що створив вірменське та грузинське письмо, та Солунські брати Кирило і Методій. Газетного формату не вистачить, аби хоча б перелічити їхні заслуги перед людством. Вчені-енциклопедисти, філософи, викладачі, перекладачі Святого писання з грецької на ними ж створену літературну слов'янську мову, зрозумілу всім сучасним для них слов'янам, місіонери, дипломати та миротворці...

Сьогодні, коли прагнення до знань багатьох людей задовольняє Вікіпедія зі статтями на рівні реферату учня п'ятого класу, коли абетку можна й не знати, а літери - то лише значки на клавіатурі, цілком серйозно

ставиться питання про відмову від кирилиці на користь латиниці: простіше й ближче до англомовного світу. 1200 років тому найрозвинутіші люди свого часу створили чіткий порядок літер, спеціально призначених для передачі звуків слов'янських мов. То чи стане зараз простіше записувати один звук трьома чи чотирма літерами?! Чи варто взагалі взувати правий черевик на ліву ногу тільки тому, що черевик той - заморський?! Багато чого на світі можна спростити, та тільки не без шкоди для культури, яка так важко проростала крізь Середньовіччя, що відверто затягнулося!

За їхні абсолютно земні діла обидва брати після смерті канонізовані як св'яті у Римській і у Візантійській церквах.

Ті можновладці, яких я перелічив, мабуть, вважали, що роблять історію. Тепер про них якщо і згадають, то хіба що як про дрібних інтриганів часів Кирила та Методія. Чудові, високохудожні пам'ятники просвітникам стоять по всій Європі. 24-го травня їхнє свято. В Болгарії відбудеться парад. Хто хоче вшанувати, сходіть до церкви. Або просто візьміть у руки будь-який текст, написаний кирилицею, відчуйте тепло натхненного життя, що пройшло через дванадцять століть!

**Леонід БАГАШВІЛІ,
м. Кривий Ріг**

Світлина – за посиланням: https://external-frx.xx.fbcdn.net/safe_image.php?d=AQBtNMqXWw85jEkl&w=960&h=960&url=https%3A%2F%2Fimages.aif.ru%2F002%2F522%2F911470879ccf9439a5f7171b6a2022df.jpg&_nc_hash=AQARjxhqvqUx1yU8

Знаменні дати з охорони довкілля

22 травня. Міжнародний день біологічного різноманіття

20 грудня 2000 року Генеральна асамблея оголосила 22 травня Міжнародним днем біологічного різноманіття. В цей день була прийнята Конвенція про біологічне різноманіття. Раніше цей День відзначався 29 грудня. В 2000 році Конференція учасників Конвенції на п'ятому засіданні рекомендувала змінити дату для того, щоб привернути більше уваги до цього заходу. Мета Дня – поглибити розуміння питань біорізноманіття та підвищити обізнаність про них. Період з 2011 до 2020 року Генеральна асамблея ООН проголосила Декадою ООН з біорізноманіття. Головною ціллю Декади є сприяння реалізації Стратегічного плану зі збереження і сталого використання біорізноманіття на 2011 – 2020 рік та Цільових задач Айти (AichiTarget), прийнятих під час Десятої наради Конференції Сторін Конвенції про біорізноманіття (м. Нагоя, Японія, 2010).

24 травня. Європейський день парків

Цей день був організований Федерацією Європарк – європейською організацією, яка об'єднує природні території, що охороняються в тридцяти шести європейських країнах. Проведений вперше у 1999 році, цей день тепер святкується щороку по всій Європі 24 травня, оскільки саме 24 травня 1909 року у Швеції був створений перший з дев'яти Європейських Національних Парків. Сьогодні Європейський день парків символізує міжнародну солідарність територій, що охороняються. Цього дня проводяться багаточисельні заходи на територіях і довкола заповідників, присвячених святкуванню природної краси Європи і її культурного надбання, висуваючи на перший план їх захист, як в даний час, так і в майбутньому.

5 червня. Всесвітній день охорони навколишнього середовища.

15 грудня 1972 року Генеральна асамблея ООН проголосила 5 червня Всесвітнім днем навколишнього середовища, який буде проводитись з метою поглиблення суспільного усвідомлення необхідності зберігати і покращувати довкілля. Обрання цієї дати обґрунтовано тим, що саме в цей день відкрилася Конференція ООН із проблем навколишнього середовища (Стокгольм, 1972), за результатами якої створено Програму ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП). У 2000 році в цей день розпочато програму ООН «Тисячоліття довкілля – приступити до дій». Програма є ще одним нагадуванням людству про його роль в охороні довкілля. Всесвітній день довкілля вважається однією з найважливіших подій екологічного календаря і щороку відзначається в більш ніж 100 країнах світу, починаючи з 1973 року. Щорічне святкування дня довкілля допомагає привернути увагу суспільства до екологічних проблем і підкреслює гостру необхідність у зміні ставлення людини до природних ресурсів.

**(МБО «Екологія – Право – Людина,
2016 «Екологічний календар»).**

ГРОМАДЯНСЬКА ТРИБУНА

Україні потрібен справжній реформатор!

Подивіться, шановні люди, що це у нас за країна – держава Україна! Згідно з діючою Конституцією, це – парламентсько-президентська республіка. А чи є у нас насправді парламент, бо ж усім відомо, що справжньої коаліції у Верховній Раді немає, а є, в основному, зібрання представників олігархату з блоку Петра Порошенка та «Народного фронту», які кришують інтереси своїх багатих хазяїв.

А чи є у нас президентська влада? Звісно є, навіть надмірна, бо під нею і парламент. Я вже не питаю, чи є опозиція у парламенті, бо якщо це «Опозиційний блок», то зверніть увагу, як він, представник олігархату регіоналів, підголосовує постмайданівській владі олігархів. При цьому маленька фракція об'єднання «Самопоміч» та деякі інші патріотично налаштовані депутати не можуть суттєво вплинути на роботу Верховної Ради. Що ж тоді виходить у підсумку? Виходить те, що Україною насправді правлять величезні гроші олігархату, які на свою користь безмежного збагачення вирішують усі проблеми, нехтуючи інтересами простих людей.

Згадайте, будь ласка, як ці гроші у свій час через Конституційний суд України дали безмежну владу Віктору Януковичу, спричинивши потім Євромайдан, захоплення Криму Росією та війну на Сході України.

Та чи покарані зараз ці судді, адже начебто влада змінилася? Відповідь ви бачите самі, бо змінилася насправді тільки вивіска влади, а гроші олігархату знову правлять країною.

А що ж наш Президент Петро Порошенко із своїм конфліктом інтересів? Ввійшов у довіру народу, умовивши проголосувати за нього ще у першому турі, а зараз, як наковальня поміж двома молотами: з одного боку – як вища посадова особа країни, що повинна дбати про людей, а з іншого – як особа, що дбає тільки про своє власне збагачення. Так, бо ошукав своїми обіцянками народ, що за тиждень закінчить війну, що буде боротися з корупцією, що проведе потрібні реформи та принесе життя по-новому. Але, як каже народне прислів'я: «Казав пан: кожух дам, та слово його тепле».

І тут постає одне просте, логічне запитання: а скільки взагалі грошей потрібно людині, щоб відчувати себе щасливою? Своєю відповіддю на це запитання я маю таку: «Людина повинна жити не бідно, але разом із цим – гідно».

Звісно, кожен для себе сам вимірює розмір цих параметрів, але ж очевидним тут є одне запитання, яке я задаю нашим олігархам: «Скільки ж ви ще будете гребти під себе, якщо ви вже давно забезпечили себе, своїх рідних, своїх дітей та онуків? Подивіться нарешті, на своїх колег за кордоном, які їздять на роботу на велосипедах». Але наші олігархи гребуть під себе й далі, нехтуючи елементарними законами природи та людської моралі. У результаті держава стоїть на краю економічної прірви, країну терзає ненаситна Росія та корупція вищих кіл влади, країна існує тільки завдяки МВФ, що з одного боку принизливо, маючи купу своїх мільярдів, а з іншого дає надію, може, нарешті, МВФ примусить Україну вести ефективну боротьбу з корупцією через запровадження антикорупційного суду. І тут виникає ще одне сумне, логічне запитання: «А чи є взагалі в Україні відповідний елітний науково-практичний, та політичний потенціал, який здатний буде вивести її з прірви? Чи, можливо, це є країна нездар, приречених на вимирання? Згадаємо свою історію й переконаємося: Україна – багата та талановита країна і, звісно, такі достойні люди у нас є. Але для того, щоб вони вийшли

на передній план, щоб вони прийшли до влади, треба кардинально змінити суспільні правила гри.

Ось, дивіться, зараз у нас у моді таке популістичне гасло часів Ющенка, що треба відокремити бізнес від політики, яке звучить як утопія, хоча звучить прекрасно. Але постає питання, як же ти його відокремиш, цей бізнес від політики, коли існують законодавчі норми. Причому – такі, за якими, щоб зайти у велику політику, треба заплатити великі гроші. Тобто, у нас гроші правлять усім, у тому числі, – й політикою. Тож у підсумку й маємо те, що тільки бізнесмен та олігарх може зайти у велику політику, що вони і роблять зараз.

По-друге, щоб відповідні талановиті люди зайшли у велику політику треба докорінно змінити правила гри у виборчому законодавстві та створити систему чіткого підрахунку голосів, яка у нас наразі відсутня.

На мій погляд, щоб стати Президентом України, потрібно пройти всі необхідні три стадії, це – «Рим, Крим та мідні труби». А ці «хлопці сьогочасні» частково пройшли тільки останню – випробування славою, по-іншому «мідні труби». Тому вони явно не готові. Бо щоб стати Президентом України, потрібно мати такі найважливіші риси: патріотичну, політичну волю і просту людську совість. Все інше зроблять відповідні заступники.

Серед політиків мені дуже імпонують такі особи: Віктор Чумак, Анатолій Гриценко, Микола Маломуж, Ігор Смешко, мудрець нації Роман Безсмертний, лідер ВО «Свобода» Олег Тягнибок (справжній український козак із його програмою прямого президентського правління, із запровадженням правил призначення та звільнення або відкликання депутатського корпусу, суддів, керівників силових структур і навіть Президента України, що є дуже актуальним у наш час). Є люди з числа політиків, до яких моє ставлення вкрай негативне. Зокрема, це лідер радикальної партії Олег Ляшко, хоча деякі його пропозиції щодо розвитку аграрного сектору та розвитку економіки, вважаю, позитивними. Але я не сприймаю як серйозний той аргумент, що він нажив величезні матеріальні статки, граючи у національній лотереї.

Давайте реально поглянемо на історію України та згадаємо давнє народне прислів'я: два українці – три гетьмани. То ж навряд чи можливе реальне об'єднання патріотичних сил із висуванням на виборах єдиного кандидата. Разом з тим, команда Порошенка є у повній готовності розправитись із кожним претендентом, вона вже зараз це робить, поливаючи їх брудом. Згадайте, якою виявила себе ця команда на виборах до територіальних громад. Тому можна очікувати, що вони там своїм адмінресурсом, шантажем, погрозами та підкупом зітруть на порох усіх своїх супротивників ще у першому турі!..

Виходить, що немає в країні сили, яка б захистила людей, захистила народ як носія Конституції, бо весь адміністративний, судовий, прокурорський та поліцейський апарат буде направлений проти простих людей, зачислених владою у кайдани. І є, на жаль, тільки один, єдиний рятівний варіант, це – право народу на мирний супротив, записане в конституціях всіх демократичних країн, а за ним – право народу на повстання! І це право на супротив ми вже неодноразово реалізували через віче в Києві.

Валерій ДЕРКАЧ, ветеран праці, м. Кривий Ріг

(Закінчення. Початок на 3 стор.)

менш талановитий автор, ніж гетьман. Маючи за плечима яскраву біографію, кілька арештів, вимушену еміграцію і ризик довічної каторги, Володимир Винниченко реалізувався як політик. Проте, ставши одним із лідерів Центральної Ради, а потім і Директорії, своїми кульбітами на межі більшовизму наробив помилок, які завели український проект у безвихідь.

Цінність спогадів Винниченка в тому, що він антагоніст Скоропадського. Гостро критикує, створює ще більш карикатурний і відштовхуючий образ гетьмана, ніж Михайло Булгаков.

У сукупності яскравих книжок виявляється вся неприваблива картина внутрішньовидової боротьби між вождями УНР — Української Держави — Директорії, замішана на конкуренції масонських лож, політичних протиріччях, особистих амбіціях і шаленому зовнішньополітичному вінегреті.

Найцікавіше під час читання мемуарів — співвідносити масштаб фігур, їхніх поглядів із тими викликами, на які доводилося відповідати. До такої місії — управляти величезною країною в умовах післявоєнної розрухи і в оточенні ворогів — ніхто з українських діячів того часу не готувався. Багато що робилося на основі ілюзій. І доля України стала заручником цих ілюзій.

Головний висновок: так склалося, що в переломний момент Україною керували люди, які писали, рефлексували, породжували ідеї краще, ніж приймали рішення і діяли. А коли вони втрачали владу, виправити щось було практично неможливо.

По-друге, я утвердився у своїх симпатіях щодо двох персонажів — Симона Петлюри та Євгена Коновальця. Хоча обидва вони далеко не святі.

Років 20 тому я прочитав вельми компліментарну книгу Василя Іваніса «Симон Петлюра — президент України», а потім — низку книжок, у яких Петлюру звинувачували у всіх гріхах. За сукупністю інформації склався образ Пет-

люри як людини, яка виділялася із сонму «будівничих» української держави тим, що він справді намагався щось будувати, і дещо у нього виходило. І 1917-го, і 1918-го, і 1919-го Петлюра кілька разів був змушений купувати кризи, спровоковані «професійними патріотами» того часу. Хистка конструкція УНР, а потім і Директорії трималася на тих підпорах, які багато в чому були створені завдяки волі і організаторським здібностям Петлюри. Це був такий «Троцький-лайт» в українському виконанні.

Навіть якщо зробити поправку на масонство, а також ігри Німеччини й Антанти, Петлюра, на мій погляд, є одним із найбільш недооцінених персонажів в українській історії ХХ століття. За даними групи «Рейтинг», опублікованими в листопаді 2016 р., серед цілої низки історичних діячів у Петлюри — найменший рівень популярності на сході та півдні України. Навіть Степан Бандера його трохи випереджає. По суті, репутацію Петлюри почали системно знижувати на 30 років раніше, ніж Бандери. Хоча для Сходу, Півдня і Центру Петлюра може стати одним із символів повернення історії. Це буде непросто, тому що у результаті він програв, а тих, хто програв, ніхто не любить.

Коновалець подібний до Петлюри в тому, що умів створювати працюючі структури. Повернувшись до Києва з полону, фактично в чужому середовищі він побудував один із найбільш мотивованих і боєздатних підрозділів, який не можна було ігнорувати. У ключові моменти (скинення Центральної Ради, скинення гетьмана) саме січові стрільці Коновальця схилили чашу терезів у той чи інший бік. Хто зараз пам'ятає, що Коновалець фактично півтора місяця управляв Києвом після втечі Скоропадського?

Імпонує і підхід Коновальця до держбудівництва: 1) українська держава первинна — політична форма вторинна. Україна може бути і лівою, і правою, хоч більшовицькою, голівне — самостійною; 2) доля України вирішуватиметься у «великій Україні», у центрі, на півдні та сході, тому діяти треба там. Відсутність галицької містечковості в уродження львівської глибинки і підданого Австро-Угорщини — це цінна якість, особливо через призму сьогодення і зна-

ння, чим все тоді закінчилося. Подальша роль Коновальця в побудові УВО — ОУН лише підкреслює, що творці такого рівня — у великому дефіциті. Їх треба цінувати.

По-третє, найбільш злободенний висновок у наступному. Чого повинні навчати події 100-річної давності — так це вмінню не впадати в патологічну залежність від іноземців. Що Німеччина, що Антанта, що Польща з Угорщиною і Румунією, не говорячи вже про Росію, дали Україні прекрасний урок. Інтереси зовнішніх гравців можуть змінюватися. Вони можуть домовитися за твоею спиною. Якщо країна через внутрішню слабкість перетворюється на безвольний об'єкт, навіть у найвідданішого союзника на якомусь етапі виникне мотивація пожитися за твій рахунок, поки не поживились інші. Що й було наочно показано в 1917—1922 рр.

Я свідомо не акцентував на більшовиках і «білому русі», хоча опис подій з їхнього боку доповнює картину, а також в інших важливих сюжетах (Махно, Холодний Яр тощо). Мене більше цікавила внутрішня «кухня» українського проекту».

Загальний висновок для екстраполяції на сучасність такий. Усе, що сьогодні поглиблює розкол в українському суспільстві — це зло. Не можна навіть із найкращих спонук словами або діями ослаблювати свою країну до такої міри, що вона стає повністю залежною від зовнішньої легітимності. Розхитуючи владу, яка вам неприємна, яка краде або діє неефективно, треба оцінювати, а які підпори ви будете, щоб прийняти вантаж цієї влади? Біда, якщо жодних.

Втрата державності — це пекло. Невідомо, коли випаде шанс її повернути і яку ціну доведеться заплатити. Долі українських лідерів 100-річної давності зобов'язані стати застереженням і для суспільства, і для політиків. Як мінімум, для тих, хто не хоче залишок життя провести, читаючи в еміграції лекції на тему «Чому ми все втратили» або оббиваючи пороги у пошуках ресурсів для нового «походу на Київ».

Олексій КОПИТЬКО, координатор групи «ІС-Харків», газета «День», число 8-9 за 2017-й рік.

слідки. Як на мене, з боку гетьмана це був просто маневр, спроба виграти час, а також прихилити на свою сторону російських офіцерів та інженерів, технічних спеціалістів, які залишилися в Україні.

За Скоропадським визнають досягнення в культурі та освіті, але не часто говорять про його зовнішньополітичні ініціативи. Прагнення утворити конфедерацію з Кубанню, митно-торгівельна війна з Румунією, спроби перекопати німців віддати Українській Державі Крим. Цей бік діяльності гетьмана ще чекає на свою справедливую оцінку

На користь гетьманату Скоропадського хочеться навести й «естетичні» аргументи. Окрім таких зовнішніх речей, як, скажімо, краса уніформи гетьманського конвою, йдеться про симпатію до людини, яка кардинально, на 180 градусів, розвернула власне життя і життя своєї родини. Не секрет, що навіть спогади він писав російською, адже літературною українською мовою досконало не володів. Це людина, яка фактично повністю змінила свою ідентичність. З історії тут згадуються також приклади Василя Вишиваного з династії Габсбургів та В'ячеслава Липинського, який був етнічним поляком. Скоропадський був представником дуже багатого роду. Завдяки одруженню він отримав вихід у вищі кола тогочасного російського суспільства. Не секрет, що його дуже цінував цар Микола II, зокрема, за його службу на російсько-японській війні. Зрозуміло, що Скоропадський міг весною 1918-го зібрати коштовності й виїхати спокійно, наприклад, до Парижу й жити серед російських емігрантів, ставши глибоко шанованою серед них людиною. Але натомість Скоропадський обрав українську ідентичність і таким чином поставив на кін свою долю і долю своїх рідних.

Щодо популярних зараз аналогій з тим часом, то наважусь сказати, що історія Перших Визвольних змагань безумовно може бути цінним уроком для сучасної України. Адже люди загалом не змінюються — змінюються лише зовнішні обставини, технології, комунікації. Маємо зрозуміти, що заклик зберегти державу — це не просто красиві слова. Держава — це передусім механізм, який повинен працювати. Громадяни мають право вимагати від неї ефективної роботи, але при цьому не встромляти палиці в коліщата механізму. Адже в підсумку кожна така дія приносить «дивіденди» лише зовнішньому ворогу. Зрозуміло, тут не йдеться про захорону на будь-яку критику, але межу переходити не варто. В цьому контексті слід згадати тих українських діячів, які бачили недоліки гетьманської держави, але все ж робили все від них залежне, щоб її зберегти. Можемо лише уявити, що відчував, наприклад, директор Бюро преси і Українського телеграфного агентства гетьманської держави Дмитро Донцов, коли йому доводилось на міністерських нарадах спілкуватись з кимись українськими фобами з тодішнього чиновництва. В спогадах він не раз пригадує, як йому хотілося махнути рукою на все і звільнитись, але він не зробив цього. Тобто особисті амбіції не можуть переважати державний інтерес, яким, утім, не можна прикривати відверту зраду. І досвід тих Визвольних змагань, власне, й підказує наскільки це тонка межа, як легко її перейти та хто в підсумку скористається з нашої слабкості.

Іван ГОМЕНЮК, редактор історичної Facebook-сторінки «Пустощі східноєвропейської Клію»
Підготував **Роман ГРИВІНСЬКИЙ, «День»**

“ЗАКЛИК ЗБЕРЕГТИ ДЕРЖАВУ — ЦЕ НЕ ПРОСТО КРАСИВІ СЛОВА” (Як коментар до попереднього матеріалу)



Серед лідерів Визвольних змагань як державний діяч мені найбільше імпонує Павло Скоропадський, а також Євген Коновалець — як менеджер нижчого, скажімо так — корпоративного, рівня. В несприятливих умовах Скоропадському вдалося досягнути, здається, неймовірного. Фактично, він вибудував дієву горизонтальну і вертикальну систему державної влади, починаючи від низової ланки. Також слід згадати його реформи в армії, в науковій та культурно-освітній сферах. Все це — за край малий проміжок часу (з травня по листопад 1918 року) і в умовах надзвичайного кадрового голоду. Коефіцієнт корисної дії урядування Скоропадського був дуже високим. Спрощено кажучи, після безладу часів Центральної Ради Скоропадський створив державну вертикаль від міністерств і до рівня губерній і повітів. Ця система стабілізувалась, почала наповнюватись фахівцями. Була прийнята величезна кількість нормативних актів. Почала нормально працювати залізниця — попри те, що політичні противники гетьманату (і більшовики, і українські опозиційні партії) намагались

дестабілізувати її роботу через профспілки.

Як це вдалося? Скоропадський уже встиг покерувати військовими з'єднаннями різного масштабу, аж до корпусу. Тобто мав великий управлінський досвід — простіше кажучи, вмів організувати людей. Мабуть, зокрема завдяки цьому досвіду йому вдалося створити державну машину, яка працювала незалежно від партійних хвилювань. Це позитивно відрізняло Українську Державу від УНР доби Центральної Ради, яка асоціюється з постійними суперечками та партійними диспутами.

Водночас опиратися повною мірою на українців Скоропадський не міг передусім саме через міжпартійну ворожнечу та особисті амбіції, що панували серед них. Багатьом українським діячам він пропонував посади, але вони відмовлялись. Натомість гетьману доводилось звертатися до людей, які були віддані ідеям Російської імперії, яка вже на той час не існувала. Спеціалістам, яких він наймав, зокрема на роботу на найвищі посади, часто було властиве зневажливе ставлення до української державності. Тут варто, зокрема, згадати графа Федора Келлера, якого Скоропадський призначив командувачем Збройних сил Української Держави. Дмитро Донцов у своїх спогадах яскраво описує, як окремі українські політичні діячі жорстко критикували режим Скоропадського, але водночас відмовлялись допомогти йому. Критики Скоропадського часто не беруть до уваги умови, в яких він діяв. Але в нього просто не було іншого виходу. Проти Скоропадського діяли потужні сили.

З найбільш помітних державних діячів того часу Скоропадський — чи не єдиний, хто залишив повноцінний спогади. Тому, на відміну від, наприклад, Симона Петлюри чи Михайла Грушевського, критиком є що критикувати. Спогади є і у Володимира Винниченка, але він все ж не був одноосібним керівником і тому завжди міг «умити руки» і позиціонувати себе як спостерігача. Скоропадський же відверто покладає відповідальність на себе.

Чи не найбільше Скоропадському дорікають за грамоту-маніфест до українського народу від 14 листопада 1918 року про розбудову Всеросійської федерації, яка фактично скасовувала ідею незалежної України. Це безумовно справедливо, але водночас слід враховувати багато нюансів. По-перше, лукавством було б стверджувати, що саме це стало причиною антигетьманського повстання — його почали готувати значно раніше. По-друге, критики часто забувають, що Росії, з якою можна було б возз'єднатися, на той момент просто не існувало. З більшовицькою владою в Москві та Петрограді Скоропадський нічого спільного, зрозуміло, не мав. Існували окремі уламки Білого руху, але їх важко було назвати державними утвореннями. Російської Республіки, яку утворив Тимчасовий уряд, також вже не було. Навряд чи ця грамота могла мати якісь практичні на-

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник—ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 2162 — 900 р, видане 23.02.2017 р.
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг,
вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73, 050-413-12-95

Редактор газети: **Сергій ЗІНЧЕНКО**,
Редакційна колегія: **Сергій ДАШ-КОВСЬКИЙ**, **Сергій ЗІНЧЕНКО**, **Микола КОРИБКО** (голова об'єднання), **Олександр ЧИЖИКОВ**. Логотип виготовив **Вадим БОРИСЕНКО**. Газета виходить двічі на місяць. Комп'ютерна верстка **Л. Верьовка**.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету «Промінь Просвіти Є» обов'язкове.

Газету друкує офсетним способом
КП «Криворізька друкарня»
Криворізької міської ради
50050, м. Кривий Ріг,
пр. Металургія, 28,
тел. 90-63-35.
Обсяг - 1 друкований аркуш.
Наклад - 1000 примірників.
Замовлення № 935.